

Kuriózumszagú önismeret

Kristó Gyulával a hungarológiáról

— Ez a fogalom tipikusan a 20. század szülöttje, magyarságtudományt jelent, pontosabban szintetizálja azokat a szakágakat, amelyek népünk múltjával, jelenével, valamennyi életmegnyilvánulásával foglalkozik. A magyarságtudomány a '20-as években kezdett kialakulni, s már a '30-as években külön folyóirata is volt ennek a diszciplínának. Az 1935-ben először kiadott *Magyarság Tudomány* 1937-ig jelent meg, majd 1942-től újra 1944-ig, a lap megszüntetéséig. Ortutay Gyula volt a főszerkesztője. Tudománom szerint a hungarologia szót először Németh László írta le 1934-ben. A Trianon utáni fiatal értelmiségi nemzedékének volt olyan törekvésük, hogy a magyarsággal foglalkozó szétszórt tudományokat egységes tudományá integrálják. Ezt a diszciplínát sokáig csend övezte, a '70-es években önállósult ismét, majd az első kongresszusát Budapesten rendezték, 1981-ben.

— **Európa más népeinek is van a hungarológiához hasonló tudománya, vagy ez csak magyar sajátosság?**

— A hungarologia az egyik legkésőbbben megjelent etnikus tudományág. Szinte mindegyik nép rendelkezik a mienkhez hasonló diszciplínával. A nagy nemzeteknél már a múlt században megjelent eszakág. Valamennyire jellemző, hogy a nyelvből nőtt ki, például a germanisztikából, romanisztikából, vagy a finnugrisztikából. Kezdetben éppen a nyelvészeti jellege miatt az eredet vizs-

Szeged a házigazdája a III. Nemzetközi Hungarológiai kongresszusnak. A néprajzosoktól, irodalmároktól kezdve a történészekig számos tudományág képviselői vesznek részt a hétfőn kezdődött konferencián. Dr. Kristó Gyula szegedi történészprofesszort, a kongresszus szervezőbizottságának elnökét beszélgetésünk kezdetén arra kértem, határozza meg, mit jelent a hungarológia.

gálta, ki, melyik nép honnan jött? Am, a nyelvészetből hamarosan átváltozott az önismeret tudományává. Újabb fejlődési fok és nemzetközivé válását jelzi, amikor egy nép önismereti tudománya ismereti lesz. Egyébként is az önismeret úgy értékes, ha kutatásába bekapcsolódnak nemzetközi erők is, és így közkinccsé válhat egy nép önismerete.

— **Ha jól értelmezem szavait, akkor a mi önismeretünk — ismereti tudományunk a többi néphez képest elmaradott?**

— Ez valóban így van, de a lemaradás nem tragikus. A kis nemzetek ilyen szempontból hátrányban vannak a nagy népekkel szemben, hiszen a romanisztika, germanisztika már a múlt században megjelent. A kis népek önismereti tudományának olykor még kuriózumszaga van. Ez a megállapítás érvényes a hungarológiára is, hiszen sokszor, sok helyen csak egzotikus nyelvként kezdték el tanulni, vagy tanítani a magyart külföldi egyetemeken. Valljuk be őszintén a kis nemzetek nyelve nem tudott történelemformálódva lenni.

— **A néprajz, az irodalomtörténet, művészet-**

történet és a többi szakág mellett milyen pluszt ad a magyarságtan a magyar tudománynak?

— Nem ad, hanem már adott is. Olyan távlatokat, amelyek szemléletesen mutatják, az önismeretből miként lesz ismeret. Lehet, hogy egy Magyarországon dolgozó kutató jobban ismeri a szakirodalmat, mint Svájcban **Vayai Szabolcs**, vagy az USA-ban **Kosztolnyik Zoltán**, **Boba Imre**, **Várdy Béla**, akik magyar történelmet kutatnak. De mégis sokat tanulhatunk tőlük, mert ők sokkal jobban tudják a világtendenciákat. A velük való személyes kapcsolat termékenyítő, a kontroll szerepét tölti be. Segítségükkel nagyobb arálátásom a világfolyamatokra. Más: a kongresszus előadásai magyar és idegen nyelveken is napvilágot látnak, s ez remélhetőleg jó hírlünket kelti.

— **Létezik-e a hungarológiának futurologus szárnnya, ami körvonalozná a magyarság jövőjét is?**

— Ebben az értelemben nincs, de azért, hogy segít meghatározni az ember helyét a jelenben, a jövőből is sejthető valamit. Az USA-

ban élő **Várdy Béla** foglalkozik az amerikai magyarság kettős és többszörös kötődésével, azt vizsgálja, milyen az identitás kérdése múltjában és jelenében. Várdy álláspontja: annál gazdagabb egy népcsoport, minél többfelé kötődik. Az amerikai professzor rámutat a többszörös kötődés hasznára, s arra is, hogy kell az USA-ban élő magyarnak viselkednie. Am, ettől a kongresszustól egy tudós sem várja el, hogy feleletet adjon, milyen sors vár a magyarságra. Amit a mai ismeretek alapján prognosztizálni lehet, azokat a kérdéseket a kutatók más területein tárják fel.

— **Vannak-e ellenségei a hungarológiának?**

— **Ellenségei kétfélek.** Egyrészt, akik nem szeretik a magyarokat. Nem hinném, hogy a román **Stefan Pascu** történész valaha is megjelenik a hungarológiai kongresszuson. Az ellenségek közé sorolhatók azok, akik a hungarologia mögött egy nacionalista „összeesküvést” látnak és azt kérdezik, miért kell „ezeket összeengedni?” Valószínű, ebbe a táborba tartoznának azok is, akik a korábbi nyilas szervezetet, a hungarizmust összetévesztik a hungarológiával, a tudománnyal.

— **Nem lenne célszerű egy névváltoztatás?**

— Szerintem maradjon a hungarologia elnevezés, annál is inkább, mert tavaly létrehoztuk a Magyar Történészek Világszövetségét. Különböző is az a véleményem, az ellenségeskedés a közelmúlt gondja, és az Európához tartó népek csak teljes egyetértésben érhetnek. Ehhez segítség a magyarságtudomány is. Álláspontomat erősíti, hogy amíg a második, a Bécsben rendezett kongresszusra a szovjetunióbeli, romániai, csehszlovákiai kutatók alig jöttek el, addig a szegedi konferencián népes mezőny verbuválódott. Az 1989-es történelmi változásoknak köszönhetően sokan érkeztek Erdélyből, Kárpátaljáról is, és Szeged nagy találkozója lett a fiatal tartománynak.

HALÁSZ MIKLÓS